

**VALSTYBINĖS ENERGETIKOS REGULIAVIMO TARYBOS
DUJŲ IR ELEKTROS DEPARTAMENTO
RINKOS PLĖTROS IR STEBĖSENOS SKYRIUS**

Teikti Tarybos posėdžiui

2020-

**PAŽYMA
DĖL PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO
DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO**

2020 m. Nr. O5E-
Vilnius

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyrius (toliau – Skyrius) vadovaudamasis Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 23 punktu, parengė Tarybos nutarimo „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ projektą (toliau – Projektas).

Projektu siūloma nustatyti esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų didžiausių pasiūlymų kainų ribų atitinkamiems pajėgumams galimų dydžių nustatymo tvarką.

Vadovaujantis Viešojo konsultavimosi dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos teisės aktų projektų taisyklėmis, patvirtintomis Komisijos 2011 m. spalio 28 d. nutarimu Nr. O3-350 „Dėl Viešojo konsultavimosi dėl energetikos veiklą reglamentuojančių teisės aktų projektų taisyklių patvirtinimo“, 13 punktu Tarybos 2020 m. birželio 23 d. raštu Nr. R2-(RPS)-3774 Projektas buvo paskelbtas viešajai konsultacijai nuo 2020 m. birželio 23 d. iki 2020 m. birželio 30 d. Lietuvos Respublikos Seimo teisės aktų informacinėje sistemoje ir Tarybos interneto svetainėje www.vert.lt.

AB „Ignitis gamyba“ 2020 m. birželio 30 d. raštu Nr. SD-272, LITGRID AB 2020 m. birželio 30 d. raštu Nr. 20SD-1993, UAB Kauno termofikacijos elektrinė 2020 m. birželio 30 d. raštu Nr. KTE-S-20, UAB „Ignitis grupė“ 2020 m. birželio 30 d. raštu Nr. SR_2020-132 pateikė pastabas ir pasiūlymus Projektui. Gautos pastabos ir pasiūlymai įvertinti Projekto derinimo pažymoje (2 priedas) ir Projektas atitinkamai pakoreguotas.

Projekte numatyti šie esminiai reglamentavimo principai:

1. Projekte nustatyta, kad atskaitinės technologijos ir jos kaštų dydžiai, kiti rodikliai/parametrai būtų vertinami remiantis kitų šalių patirtimi, naujausia ekspertų, kompetentingų institucijų ir suinteresuotųjų šalių informacija, tyrimais ir moksline literatūra arba konsultantų atliktomis analizėmis, taip pat gali būti naudojama perdavimo sistemos operatoriaus pateikta informacija, atliktas duomenų modeliavimas.

2. Numatyta, kad apskaičiuoti bendri naujo dalyvio kaštai koreguojami 20 proc. potencialiai galimu uždirbti pelnu dalyvaujant valstybių narių, kurių elektros energetikos sistemos jungiamąja linija (ar linijomis) yra sujungtos su Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema, pajėgumų užtikrinimo mechanizmuose ir (ar) vykdant didmeninę prekybą elektros energija ir (ar) teikti sistemines paslaugas (toliau – rinkos pelnas). Šis dydis, kuriuo sumažinami apskaičiuoti bendri

naujo dalyvio kaštai, remiantis kitų šalių praktika sudaro nuo 18 proc. (Airija¹) iki 35 proc. (Jungtinė Karalystė²). Atsižvelgiant į tai, siūlymas įvertinti, kad 20 proc. atskaitinės technologijos investicijų ir fiksuotų kaštų būtų padengiama rinkos pelnu. Taip pat Projektu siūloma, kad šis koeficientas gali būti perskaičiuojamas priklausomai nuo atskaitinės technologijos pasirinkimo ir rinkos tendencijų.

3. Taip pat atsižvelgiant į tai, kad bendrų naujo dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų ir gautinų pajamų neapibrėžtumais, todėl remiantis kitų šalių praktika (Airija³, Lenkija⁴) ir Europos Komisijos sprendimais, suderinančiais šiose šalyse taikomas pajėgumų mechanizmo priemones, taip pat pasirinktas taikyti 1,5 koeficientas nuo grynujų naujo dalyvio kaštų, kurį pritaikius, nustatoma didžiausia kainos riba planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams.

4. Taip pat Projektu siūloma nustatyti, kad didžiausia kainos riba esamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams būtų nustatyta pritaikius 0,6 koeficientą nustatytai didžiausiai kainos ribai planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams. Tokio koeficiento pasirinkimas atspindi ir Lenkijos pajėgumų mechanizme⁴ taikomą praktiką, kuomet koeficiento pasirinkimu siekiama, kad kainos viršutinė riba iš dalies atspindėtų vidutinius esamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų kaštus. Taip pat, Tarybos vertinimu, pajėgumų mechanizmas neturėtų būti vienintelis šiame mechanizme dalyvausančių asmenų kaštų padengimo šaltinis, kadangi kaštų padengimas taip pat turėtų skatinti asmenis aktyviai dalyvauti rinkoje ir tokiu būdu gauti papildomas pajamas.

5. Taip pat šiame Projekte daroma prielaida, kad gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos (toliau – SGD) sąnaudos nėra įtraukiamos nustatant Pajėgumų aukcione taikomas didžiausias kainų ribas, kadangi šias sąnaudas gamintojai galėtų pasidengti per rinkos mechanizmus arba šios sąnaudos gamtines dujas naudojančiams gamintojams galėtų būti kompensuojamos atskirai, tačiau konkretus SGD kompensavimo modelis Pajėgumų mechanizmo kontekste būtų pasirinktas rengiant įgyvendinamuosius Elektros energetikos įstatymo teisės aktus.

Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, Skyrius, vadovaudamasis Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 23 punktu, siūlo Tarybai pritarti Projektui.

PRIDEDAMA:

1. Tarybos nutarimo „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ projektas, 7 lapai.

2. Tarybos nutarimo „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ projekto derinimo pažyma, 16 lapų.

Dujų ir elektros departamento
Rinkos plėtros ir stebėsenos skyriaus patarėjas

Paulius Blažys

¹https://www.semcommittee.com/sites/semc/files/media-files/SEM-18-025a%20Cost%20of%20New%20Entrant%20Peaking%20Plant%20and%20Combined%20Cycle%20Plant%20in%20I-SEM_FINAL.pdf (lentelė „Table 54 – Gross and net CONE (€/kW – de-rated, real 2017 money“)

²<https://www.emrdeliverybody.com/Capacity%20Markets%20Document%20Library/Electricity%20Capacity%20Report%202019.pdf> (6 psl.)

³https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/267880/267880_1948214_166_2.pdf

⁴https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/272253/272253_1977790_162_2.pdf

Į posėdį kviečiami:

1. UAB „Ignitis grupė“;
2. AB „Ignitis gamyba“;
3. UAB „Kauno termofikacinė elektrinė“;
4. AB „Lifosa“;
5. AB „ORLEN Lietuva“;
6. AB „Panevėžio energija“;
7. AB „Achema“;
8. Lietuvos vėjo elektrinių asociacija;
9. Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacija;
10. Lietuvos Respublikos energetikos ministerija;
11. AB „Litgrid“;
12. Vartotojų teisių apsaugos tarnyba;
13. Lietuvos pramonininkų konfederacija;
14. Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija.

VALSTYBINĖ ENERGETIKOS REGULIAVIMO TARYBA

NUTARIMAS

**DĖL PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO DIDŽIAUSIŲ
KAINŲ NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO**

2020 m. d. Nr. O3E-
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 23 punktu bei atsižvelgdama į Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyriaus 2020 m. d. pažymą Nr. O5E- „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ Taryba n u t a r i a:

Patvirtinti Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodiką (pridedama).

Tarybos pirmininkas

PATVIRTINTA

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos

2020 m. d.

nutarimu Nr. O3E-

PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMO METODIKA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodika (toliau – Metodika) reglamentuoja esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų didžiausių pasiūlymų kainų ribų atitinkamiems pajėgumų aukcionams (toliau – didžiausios kainos) galimų dydžių nustatymo tvarką.

2. Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba), vadovaudamasi Metodika, nustato didžiausias kainas, kurios naudojamos perdavimo sistemos operatoriui (toliau – PSO) vertinant esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymus pajėgumų aukcionuose.

3. Metodikoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme (toliau – Įstatymas) ir 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos bei kituose teisės aktuose.

II SKYRIUS BENDRI DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMO PRINCIPAI

4. Tarybos nustatomų didžiausių kainų nustatymo pagrindai ir sąlygos:

4.1. skatinti sąžiningą konkurenciją, laikantis technologinio neutralumo principo ir sudaryti sąlygas konkurencijai tarp rinkos dalyvių elektros energetikos sektoriuje grindžiamos elektros energetikos sistemos plėtrai;

4.2. užtikrinti efektyvų pajėgumų aukcionų veikimą užkertant kelią asmenims piktnaudžiauti dominuojančia padėtimi rinkoje ar kitokiais veiksmais daryti neigiamą įtaką efektyviai konkurencijai tarp asmenų, kurie valdo esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius;

4.3. siekti didžiausio ekonominio naudingumo ir mažiausios finansinės naštos elektros energijos vartotojams, kad elektros energijos vartotojai nepatirtų didesnių išlaidų negu būtina užtikrinti Įstatymu nustatytą apkrovos praradimo trukmę per kiekvienių kalendorinius metus.

5. Tarybos didžiausių kainų nustatymo procesu siekiama užtikrinti, kad naudojamos didžiausių kainų ribų nustatymo prielaidos atitiktų rinkos pokyčius, o pajėgumų užtikrinimo mechanizmu kuriama rinka įgyvendintų Įstatyme nustatytus tikslus.

6. Nustatant didžiausias kainas pajėgumų aukciono dalyvio elektros energijos gamybos, energijos kaupimo įrenginiams elektros sistemoje (toliau – kaupimo įrenginiai), nepriklausomo elektros energijos paklausos telkėjo sutelktiems įrenginiams (toliau – telkimo įrenginiai) atliekamas vertinimas šiais etapais:

- 6.1. atrenkama atskaitinė technologija;
- 6.2. aprašomos atrinktos atskaitinės technologijos savybės;
- 6.3. nustatomi bendri atskaitinės technologijos kaštai, kurie apskaičiuojami kaip bendros metinės grynosios pajamos, tenkančios ribinių pajėgumų vienetui, kurias per savo ekonominį gyvavimo laiką turėtų gauti pajėgumų aukciono dalyvio elektros energijos gamybos, kaupimo įrenginiai, telkimo įrenginiai, kad būtų galima susigrąžinti kapitalo ir pastovius kaštus;
- 6.4. nustatomi gryniesi pajėgumų aukciono dalyvio kaštai, kurie apskaičiuojami kaip trūkstamos metinės grynosios pajamos, iš bendrų pajėgumų aukciono dalyvio kaštų atėmus potencialiai galimą uždirbti pelną dalyvaujant valstybių narių, kurių elektros energetikos sistemos jungiamąja linija (ar linijomis) yra sujungtos su Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema, pajėgumų užtikrinimo mechanizmuose ir (ar) vykdant didmeninę prekybą elektros energija ir (ar) teikiant sisteminės paslaugas;
- 6.5. nustatomos esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymų didžiausios kainos.

III SKYRIUS

ATSKAITINĖS TECHNOLOGIJOS PASIRINKIMAS

7. Atskaitinė technologija laikoma technologija, nagrinėjama pagal Metodiką ir kuri atitinka kriterijus, kurie turi būti taikomi atskaitinei technologijai.
8. Elektros energijos gamybos, kaupimo įrenginių, telkimo įrenginių atskaitinės technologijos nustatymo pagrindai ir sąlygos:
 - 8.1. atsižvelgiama į viešai prieinamą informaciją apie kitų šalių praktiką nustatant pajėgumų mechanizmams naudotinas atskaitines technologijas;
 - 8.2. atsižvelgiama į Įstatyme ir jo įgyvendinamuose teisės aktuose nustatytus tikslus, numatančius, kad atskaitinė technologija turi prisidėti sprendžiant paklausos poreikį esant adekvatumo problemai;
 - 8.3. atskaitinė technologija turi prisidėti užtikrinant rezervavimo ir kitų sisteminių tinklo paslaugų prieinamumą;
 - 8.4. pasirinkta technologija turėtų būti tikėtinas potencialių pajėgumų mechanizme dalyvaujančių investuotojų pasirinkimas.
9. Pasirenkant atskaitinę technologiją ir nustatant šios technologijos kaštus:
 - 9.1. peržiūrimos potencialiai galimos technologijos kandidatės, kurios gali būti laikomos atskaitinėmis technologijomis;
 - 9.2. aprašomos pasirinktos atskaitinės technologijos techninės charakteristikos;
 - 9.3. aprašomi pasirinktos atskaitinės technologijos kapitalo sąnaudų ir pastovių metinių kaštų nustatymo metodai;
 - 9.4. nustatomi atskaitinės technologijos kapitalo ir pastovūs kaštai;
 - 9.5. apskaičiuojami bendri naujo dalyvio kaštai pasirinktai atskaitinei technologijai ir nustatomi grynai pajėgumų aukciono dalyvio kaštai.
10. Atskaitinė technologija turi atitikti šiuos du kriterijus:
 - 10.1. būti standartinė technologija. Technologija laikoma standartinė, kuomet:
 - 10.1.1. turima patikima bendro pobūdžio informacija apie atskaitinės technologijos kaštų komponentus;

10.1.2. technologijos kaštai gali būti palyginami tai pačiai technologijai tarp skirtingų investicijų projektų;

10.1.3. technologijos plėtra nėra ribojama techninių įėjimo į rinką barjerų. Technologijos, turinčios ribotą individualų pajėgumą, kurias galima sujungti į grupes, laikomos standartinėmis, jei yra patikimų duomenų, leidžiančių sujungti jas į grupes.

10.2. turi turėti pagrįstų galimybių patekti į rinką. Technologija laikoma turinti pagrįstų galimybių patekti į rinką, kuomet:

10.2.1. šią technologiją atspindintys pajėgumai buvo sukurti praeityje, yra plėtojami arba planuojami vystyti artimiausiu metu;

10.2.2. būsimas šios technologijos vystymas nėra ribojamas ar draudžiamas nacionalinės ar Europos Sąjungos teisės aktais.

11. Atlikus vertinimo procedūrą, turi būti apibrėžta viena atskaitinė technologija.

IV SKYRIUS

ATSKAITINĖS TECHNOLOGIJOS SAVYBIŲ APRAŠYMAS

12. Pasirinktai atskaitinei technologijai aprašomos jos potencialiai galimos techninės specifikacijos. Turi būti siekiama, kad šios specifikacijos apimtų:

12.1. atskaitinės technologijos tipą ir specifikaciją;

12.2. naudojamo kuro rūšį ir kuro tiekimo specifikaciją;

12.3. nominalų energijos gamybos arba paklausos sumažinimo pajėgumą;

12.4. elektros energijos gamybos arba, jeigu taikoma, bendrą gamybos įrenginio efektyvumą (termofikacinėms elektrinėms);

12.5. CO₂ emisijos koeficientą vienam pagamintos elektros energijos vienetui;

12.6. nuolatinio energijos gamybos ir gamybos diapazono reguliavimo apribojimus (pvz., maksimali įrenginio paleidimo trukmė, techninis gamybos minimumas ir maksimumas);

12.7. numatomas eksploataavimo sąlygas (pvz., elektros energijos gamybos potencialas, galimas paleidimų skaičius, įkrovimo / iškrovimo ciklai kaupimo įrenginiams);

12.8. jei pasirinkta telkimo įrenginių technologija, aprašomi vartotojų tipai, kurie gali sumažinti savo vartojimą;

12.9. elektros tinklo įtampos lygį, prie kurio būtų prijungta atskaitinė technologija;

12.10. kuro tiekimo tinklą, prie kurio reiktų prijungti atskaitinę technologiją;

12.11. aplinkos apsaugos reikalavimus ir investicijas, reikalingas jų laikymuisi;

12.12. statybos laikotarpį (metais);

12.13. investicijos ekonominį naudingą tarnavimo laiką (metais);

12.14. vietą.

13. Metodikos 12 punkte nurodytos atskaitinės technologijos charakteristikos aprašomos kiek įmanoma detaliau, atsižvelgiant į atskaitinės technologijos specifiką, kuri aprašoma remiantis viešai skelbiamais duomenimis. Taip pat šis vertinimas gali būti atliekamas remiantis potencialių investuotojų į atskaitinę technologiją apklausa, taip pat praeityje į pasirinktą atskaitinę technologiją atliktų investicijų charakteristikomis ir (ar) vadovaujantis Metodikos 26 punkte nurodytais duomenų gavimo ir vertinimo šaltiniais.

V SKYRIUS

ATSKAITINĖS TECHNOLOGIJOS KAPITALO IR PASTOVIŲ KAŠTŲ NUSTATYMAS

14. Skaičiuojant bendruosius pajėgumų aukciono dalyvio kaštus, įvertinami atskaitinės technologijos kapitalo ir pastovūs kaštai. Pasirinktai atskaitinei technologijai apibrėžiami metiniai pastovūs kaštai. Jei reikia (pavyzdžiui, jei padidėja priežiūros kaštai), kiekvieniems ekonominio gyvenimo metams gali būti apibrėžti konkretūs metiniai pastovūs kaštai. Metinių pastoviųjų kaštų elementai gali būti (kai taikoma ir tinkama), tačiau jais neapsiribojama:

- 14.1. darbo išlaidos;
- 14.2. pastoviosios priežiūros ir remonto išlaidos;
- 14.3. draudimo ir turto valdymo išlaidos;
- 14.4. turto mokestis;
- 14.5. sandorių ir kontrolės išlaidos;
- 14.6. metinės pastoviosios išlaidos, skirtos telkimo įrenginių paklausai;
- 14.7. kuro tiekimo paslaugų sutartys;
- 14.8. pastovieji elektros energijos perdavimo ir paskirstymo mokesčiai;
- 14.9. kitos išlaidos, įskaitant kompensacijas už žalą aplinkai, vietinių gyventojų kompensavimo išlaidas.

15. Gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos sąnaudos nepriskiriamos prie bendrųjų pajėgumų aukciono dalyvio kaštų.

16. Kapitalo kaštai ir metiniai pastovūs kaštai vertinami remiantis kitų šalių patirtimi, naujausia ekspertų, kompetentingų institucijų ir suinteresuotųjų šalių informacija, tyrimais ir moksline literatūra arba konsultantų atliktomis analizėmis, taip pat gali būti naudojama perdavimo sistemos operatoriaus pateikta informacija ar atliktas duomenų modeliavimas.

17. Siekiant didžiausio ekonominio naudingumo ir mažiausios finansinės naštos elektros energijos vartotojams nustatomi bendri pajėgumų aukciono dalyvio kaštai.

VI SKYRIUS ATSKAITINĖS TECHNOLOGIJOS GRYNŲJŲ KAŠTŲ NUSTATYMAS

18. Bendrieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai koreguojami potencialiai galimu uždirbti rinkos pelnu, dalyvaujant valstybių narių, kurių elektros energetikos sistemos jungiamąja linija (ar linijomis) yra sujungtos su Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema, pajėgumų užtikrinimo mechanizmuose ir (ar) vykdant didmeninę prekybą elektros energija ir (ar) teikiant sisteminės paslaugas.

19. Rinkos pelno dydis apskaičiuojamas atsižvelgiant į viešai prieinamą informaciją apie kitų šalių praktiką dėl atskaitinės technologijos.

20. Grynieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai apskaičiuojami pagal 1 formulę:

$$CONE_{grynoji} = CONE_{bendra} \cdot P_{kof}, \text{ EUR/MW/metus} \quad (1)$$

čia:

$CONE_{grynoji}$ – Grynieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai, EUR/MW/metus;

$CONE_{bendra}$ – Bendrieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai, EUR/MW/metus;

P_{koef} – koeficientas, kuriuo koreguojami bendrieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai ir kuriuo įvertinamas potencialiai galimas uždirbti iš rinkos pelnas dalyvaujant valstybių narių, kurių elektros energetikos sistemos jungiamąja linija (ar linijomis) yra sujungtos su Lietuvos Respublikos elektros energetikos sistema, pajėgumų užtikrinimo mechanizmuose ir (ar) vykdant didmeninę prekybą elektros energija ir (ar) teikiant sistemines paslaugas.

21. Bendruoju atveju taikoma P_{koef} vertė – 0,8, kuri atitinka 20 proc. iš rinkos uždirbamo pelno vertę. Šis koeficientas gali būti perskaičiuojamas priklausomai nuo atskaitinės technologijos pasirinkimo ir rinkos tendencijų.

VII SKYRIUS DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMAS

22. Bendrų pajėgumų aukciono dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų neapibrėžtumais, todėl taikomas 1,5 koeficientas nuo gryųjų pajėgumų aukciono dalyvio kaštų nustatant didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams:

$$KVR_{\text{naujiems}} = CONE_{\text{grynoji}} \cdot 1,5, \text{ EUR/MW/metus} \quad (2)$$

čia:

KVR_{naujiems} – didžiausios kainos riba, nustatoma planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams, Eur/MW;

$CONE_{\text{grynoji}}$ – Grynieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai, Eur/MW.

23. Bendrų pajėgumų aukciono dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų neapibrėžtumais, todėl taikomas 0,6 koeficientas nuo nustatytos didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams:

$$KVR_{\text{esamiems}} = KVR_{\text{naujiems}} \cdot 0,6, \text{ EUR/MW/metus} \quad (3)$$

čia:

KVR_{esamiems} – didžiausios kainos riba, nustatoma esamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams, Eur/MW;

KVR_{naujiems} – didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams, Eur/MW.

24. Perdavimo sistemos operatoriui paskelbus informaciją apie poreikį organizuoti pajėgumų aukcioną ir vėlesniais metais, einančiais po pirmųjų (2025 m.) metų, kuriems pirmą kartą organizuojamas pajėgumų aukcionas ir, kuriems nustatytos didžiausios kainos esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdantiems asmenims pagal Metodikos 22 ir 23 punktus, didžiausių kainų ribos vėlesniems metams nustatomos pirmųjų metų didžiausios kainos ribas pakoreguojant Lietuvos Respublikos finansų ministerijos vidutinio metinio vartotojų kainų indekso pokyčiu, pakoreguotu efektyvumo rodikliu, kuris yra lygus 1 proc.

25. Ne rečiau kaip kartą per penkerius metus arba, kai yra pastebimi reikšmingi pokyčiai, susiję su pajėgumų aukciono dalyvio kainos nustatymu, gali būti perskaičiuojami bendrieji pajėgumų aukciono dalyvio kaštai ir atitinkamai pakoreguojamos kainų ribos, pagal Metodikoje išdėstytus principus.

V SKYRIUS BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

26. Metodikoje pateikti kriterijai, kiti parametrai vertinami remiantis kitų šalių patirtimi, naujausia ekspertų, kompetentingų institucijų ir suinteresuotųjų šalių informacija, tyrimais ir moksline literatūra arba konsultantų atliktomis analizėmis, taip pat gali būti naudojama PSO pateikta informacija ar atliktas duomenų modeliavimas.

27. Taryba ne vėliau kaip prieš 1 mėnesį iki pajėgumų aukciono paskelbimo dienos, vadovaudamasi Metodika, nustato ir savo interneto svetainėje skelbia atitinkame pajėgumų aukcione taikomas didžiausias kainų ribas esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdantiems asmenims.

28. Taryba turi teisę iš esamus ir potencialius naujus elektros energijos gamybos, kaupimo įrenginius, telkimo įrenginius valdančių asmenų bei PSO per Tarybos nustatytą protingą terminą gauti visą informaciją ir dokumentus, būtinus didžiausioms kainoms nustatyti.

29. Asmenys, pažeidę Metodikoje nustatytus reikalavimus, atsako teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis.

30. Tarybos veiksmai ir neveikimas, nustatant didžiausias kainas, gali būti skundžiami teisės aktų nustatyta tvarka ir sąlygomis.

Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyriaus 2020 m. d. pažymos Nr. O5E- „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“, 2 priedas

DERINIMO PAŽYMA

DĖL PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO

Eil. Nr.	Projekto punktas	Pastaba, pasiūlymas	Pastabų, pasiūlymų vertinimas
1.	AB „Ignitis gamyba“	2020 m. birželio 30 d. raštas Nr. SD-272	

1.1	Projekto lydraštis	<p>Bendrovė atkreipia dėmesį, kad Tarybos nurodytoje Projekto lydraščio 5 išnašoje pateikiama nuoroda į Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos Dujų ir elektros departamento Elektros skyriaus 2018 m. lapkričio 30 d. pažymos Nr. O5E-341 „Dėl AB „Lietuvos energijos gamyba“ elektros energijos rezervinės galios užtikrinimo paslaugų kainų viršutinių ribų 2019 metams nustatymo“ (toliau – Pažyma) 10 lentelę, kurioje nurodoma, kad Kombinuoto ciklo bloko (toliau – KCB) metinės sąnaudos su investicijų grąža yra 27 034 tūkst. EUR. Iš šios sumos eliminavus investicijų grąžą ir ankstesnių laikotarpių koregavimus, KCB palaikymo sąnaudos be investicijų grąžos ir gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos (toliau – SGGT) sąnaudų sudaro 20 889 tūkst. EUR (27 034 tūkst. EUR + 1 396 tūkst. EUR - 7 541 tūkst. EUR).</p> <p>Taip pat Bendrovė atkreipia dėmesį, kad Taryba naudoja KCB nominalią 455 MW galią, tačiau faktinė KCB atleidimo į tinklą galia, prieinama visus metus, galėtų siekti apie 371 MW. Su pastarąja galia KCB metinės palaikymo sąnaudos, tenkančios 1 MW, be investicijų grąžos ir SGGT sąnaudų, sudarytų 56,3 tūkst. EUR (20 899 tūkst. EUR / 371 MW).</p> <p>Tuo tarpu Tarybos skaičiavimuose (Projekto lydraščio 6 išnaša)</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Atliktas modeliavimas atitinka Europos Komisijos sprendimą dėl Lenkijos pajėgumų mechanizmo suderinimo, kuomet didžiausios kainos riba nustatoma ne pagal kaštų baze brangiausią įrenginį, bet pagal <u>vidutinį</u> esamų gamintojų kaštų lygį².</p> <p>Taip pat svarbu pažymėti, kad Projektu siūlomi skaičiavimo principai ir preliminariai apskaičiuota kainos riba (46,8 EUR/kW/metų) būtų pati didžiausia iš Europos Sąjungos narėse organizuojamų pajėgumų mechanizmo aukcionų, pvz.: Italijoje³ esamiems dalyviams taikoma 33 EUR/kW/metų riba, Jungtinėje Karalystėje 27,6 EUR/kW/metų⁴ Lenkijos⁵ 2024 metams organizuojamo aukciono riba esamiems dalyviams 40,8 EUR/kW/metų,</p> <p>Taip pat Tarybos atliktas palyginimas su KCB sąnaudomis tik informaciniais tikslais, pasirinktu koeficientu nėra siekiami numatyti</p>
-----	--------------------	---	---

² „The price taker threshold is expected to be set at ca. 45 EUR/kW, which reflects the current average fixed operation and maintenance costs of existing units on the Polish market“, https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/272253/272253_1977790_162_2.pdf

³ <https://www.spglobal.com/platts/en/market-insights/latest-news/electric-power/110819-italy-assigns-41-gw-in-2022-capacity-market-auction>

⁴ „bidding limit on price-takers of GBP 25/kW“ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32020D0348>

⁵ https://www.pse.pl/documents/20182/98611984/Regulation_on_parameters_for_the_main_auction_for_delivery_year_2024_and_the_parameters_for_the_additional_auctions_for_delivery_year_2021.pdf

	<p>nurodoma, jog Tarybos apskaičiuotos palaikymo sąnaudos su investicijų grąža sudaro 46,3 tūkst. EUR. Bendrovės vertinimu, Projekto lydraštyje pateikta netiksli informacija.</p> <p>Papildomai atkreiptinas dėmesys, kad nustatant trumpesnę nei 12 val. galios pasiekimo terminą, kas numatoma kituose inicijuotuose teisės aktų pakeitimuose¹, daliklis, taikytinas KCB teikiamoms paslaugoms, galėtų dar mažėti.</p> <p>Bendrovė nori pažymėti, kad Taryba nustatė KCB sąnaudų lygį pagal Pažymos skaičiavimus. Joje yra numatoma, kad KCB atitinkanti bendrastotinių sąnaudų dalis yra 455/1055. Verta atkreipti dėmesį, kad nustojus eksploatuoti Lietuvos elektrinės 7 ir 8 blokus, bendrastotinių sąnaudų dalis, reikalinga KCB eksploatacijai, išaugtų.</p> <p>Atsižvelgiant į aukščiau pateiktas pastabas, darytina išvada, jog esamiems pajėgumams nustatoma kainos riba yra diskriminacinė ir tinkamai neįvertinanti kai kurių Lietuvoje veikiančių pajėgumų santykinio naujumo ir dėl to santykinai didelių jų išlaikymo kaštų. Atkreiptinas dėmesys, jog didžioji dalis kitų Lietuvoje veikiančių pajėgumų, o taip pat ir Bendrovės valdomi senieji Elektrėnų blokai, turi kur kas mažesnius išlaikymo kaštus. Tai atspindi ir kasmet vykstančio tretinio rezervo aukciono rezultatai. Pažymėtina, jog nustačius nepagrįstai žemą kainos ribą esamiems pajėgumams, jų valdytojais būtų diskriminuojami naujų pajėgumų savininkų atžvilgiu, kadangi pastarieji galėtų pasidengti visus įrenginio išlaikymo kaštus net ir tuo atveju, jeigu jų turto likutinės vertės dalis tenkanti vienam</p>	<p>visų sąnaudų padengimą konkrečiam įrenginiui, kadangi tokie įrenginiai turės galimybę veikti elektros energijos biržoje ir teikti balansavimo ir kitas paslaugas. Taip pat siūlymas nustatyti kainos ribą pagal brangiausio gamintojo kaštų lygį neužtikrintų ir didžiausio ekonominio naudingumo ir mažiausios finansinės naštos elektros energijos vartotojams principo.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, Tarybos vertinimu, pajėgumų mechanizmas neturėtų būti vienintelis šiame mechanizme dalyvausiančių asmenų kaštų padengimo šaltinis, kadangi kaštų padengimas taip pat turėtų skatinti asmenis aktyviai dalyvauti rinkoje ir tokiu būdu gauti papildomas pajamas.</p>
--	---	---

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl pajėgumų užtikrinimo mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/5677d422b22111ea9a12d0dada3ca61b?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=4328c145-bcbf-4db7-9c82-c68747c3a19b>

		<p>MW instaliuotos galios bûtų ženkliai didesnė, o likęs turto naudingo tarnavimo laikas ženkliai nesiskirtų nuo esamų rinkoje veikiančių pajėgumų.</p> <p>Bendrovė siūlo Tarybai pakartotinai įvertinti esamų įrenginių teikiamų pasiūlymų kainos ribų apskaičiavimui siūlomus taikyti principus, atsižvelgiant į Lietuvoje veikiančius pajėgumus.</p>	
1.2	Projekto preambulė	<p>1. Atkreiptinas dėmesys, jog preambulėje pateikta neteisinga nuoroda į Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 22 punktą, kadangi pastarajame numatyta Tarybos kompetencija derinti perdavimo sistemos operatoriaus parengtą Pradinės elektros energijos paklausos nustatymo metodiką.</p> <p>2. Taip pat pastebėtina, kad siūlomos tvirtinti metodikos pavadinimas neatitinka įstatyme nurodomo metodikos pavadinimo. Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo Nr. VIII-1881 2, 6, 7, 9, 18, 31, 33, 78 straipsnių, priedo pakeitimo ir Įstatymo papildymo dešimtuoju-1 skirsniu įstatymo (toliau – Įstatymo pakeitimas), įsigaliosiančio 2020 m. liepos 1 d., 4 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad Elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalis pildoma nauju 23 punktu, numatančiu, kad Taryba rengia ir tvirtina Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausių kainų nustatymo metodiką, nustato didžiausias kainų ribas esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams bei atitinkamiems aukcionams. Atitinkamai siūlome nurodyti tokį Projekto pavadinimą, kuris numatytas Įstatymo pakeitime.</p> <p>Pakeisti Projekto preambulę ir ją išdėstyti taip:</p>	Atsižvelgta.

		<p>Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo 9 straipsnio 3 dalies 22 23 punktu bei atsižvelgdama į Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) Dujų ir elektros departamento Rinkos plėtros ir stebėsenos skyriaus 2020 m. d. pažymą Nr. O5E- „Dėl Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausiųjų kainų nustatymo metodikos patvirtinimo“ Taryba n u t a r i a:</p> <p>Patvirtinti Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausiųjų kainų nustatymo metodiką (pridedama).</p>	
1.3	Projekto pavadinimas	<p>Pakeisti Projekto pavadinimą ir jį išdėstyti taip: PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO DIDŽIAUSIŪJŲ KAINŲ NUSTATYMO METODIKA</p>	Atsižvelgta.
1.4	Projekto 1 punktas	<p>Pakeisti Projekto 1 punktą ir jį išdėstyti taip:</p> <p>1. Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų ir aukciono didžiausiųjų kainų nustatymo metodika (toliau – Metodika) reglamentuoja esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų didžiausiųjų pasiūlymų kainų ribų atitinkamiems pajėgumų aukcionams (toliau – didžiausios kainos) galimo dydžio galimų dydžių nustatymo tvarką.</p>	Atsižvelgta.
1.5	Projekto 2 punktas	<p>Gramatinė klaida. Pakeisti Projekto 2 punktą ir jį išdėstyti taip:</p> <p>2. Valstybinės energetikos reguliavimo taryba (toliau – Taryba), vadovaudamasi Metodika, nustato didžiausias kainas, kurios naudojamos perdavimo sistemos operatoriui (toliau – PSO) vertinant esamus ir planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymus pajėgumų aukcionuose.</p>	Atsižvelgta.
1.6	Projekto	Gramatinė klaida. Pakeisti Projekto 3 punktą ir jį išdėstyti taip:	Atsižvelgta.

	3 punktas	3. Metodikoje vartojamos sąvokos suprantamos taip, kaip jos apibrėžtos Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatyme (toliau – Įstatymas) ir 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos bei kituose teisės aktuose.	
1.7	„naujo dalyvio“ sąvoka	<p>Projekte nėra pateikiama „naujo dalyvio“ sąvoka. Atkreiptinas dėmesys, kad tiek Įstatymo pakeitime, tiek pačiame Projekto pavadinime vartojama „aukciono dalyvio“ sąvoka, todėl nėra aišku, apie ką „naują dalyvį“ yra kalbama visame projekte.</p> <p>Pateikti „naujo dalyvio“ sąvokos apibrėžimą.</p>	<p>Atsižvelgta.</p> <p>Patikslinta sąvoka į Elektros energetikos įstatyme naudojamą sąvoką „pajėgumų aukciono dalyvis“</p>
1.8		<p>Siekdami aiškumo ir nuoseklumo, siūlome pakoreguoti papunktį. Pakeisti Projekto 10.3 papunktį ir jį išdėstyti taip:</p> <p>10.3. turi turėti pagrįstų galimybių patekti į rinką. Technologija laikoma turinti pagrįstų galimybių patekti į rinką, kuomet: <...></p>	<p>Atsižvelgta.</p>
1.9	Projekto 21 punktas	<p>Bendrovės manymu, prielaida, kad 20 proc. atskaitinės technologijos investicijų ir fiksuotų kaštų gamintojai padengs iš rinkos uždirbamu pelnu, Lietuvos atveju yra per daug optimistinė. Pažymime, kad Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje dėl šių rinkų uždaro bei jungčių su Skandinavijos regionu trūkumo elektros energijos kainos šių šalių biržose yra ženkliai didesnės nei Lietuvoje. Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad gamtinių dujų kainos Jungtinėje Karalystėje (NBP indeksas) yra šiek tiek mažesnės nei gamtinių dujų kainos Lietuvoje (BGS LT indeksas), kas atitinkamai reiškia, kad atvirojo ciklo dujų turbinų (toliau – OCGT) įrenginius valdantys gamintojai Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje turi geresnes galimybes elektros energijos</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Prielaida, kad 20 proc. atskaitinės technologijos investicijų ir fiksuotų kaštų gamintojai padengs iš rinkos uždirbamu pelnu turėtų būti daroma remiantis naujai atliekamomis investicijomis į efektyvius ir lanksčius įrenginius.</p> <p>Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos dalyviams dalyvavimas kitų šalių pajėgumų mechanizmo rinkose vadovaujantis Elektros</p>

	<p>gamybai rinkos sąlygomis. Įvertinus mažesnes elektros rinkos kainas ir didesnes gamtinių dujų kainas, tikėtina, kad OCGT įrenginius valdančių gamintojų gaunamas pelnas Lietuvoje turėtų būti mažesnis nei Tarybos vertinime naudotose šalyse.</p> <p>Bendrovės manymu, siekiant nustatyti pelno, kurį Lietuvoje OCGT įrenginius valdantys gamintojai galėtų potencialiai uždirbti rinkoje, dydį reikėtų įvertinti faktinius laikotarpius ir faktines šalyje buvusias elektros energijos kainas, kurios viršija atskaitinės technologijos kintamus kaštus, o taip pat įvertinus rinkos vystymosi tendencijas, taip pat ir dėl naujų pajėgumų vystymo didėjančią pasiūlą.</p> <p>Galimas pelnas iš sisteminių paslaugų teikimo priklausys nuo sisteminių paslaugų koncepcijos (toliau – Koncepcija) galutinių sprendinių, kurie šiam momentui nėra detalizuoti perdavimo sistemos operatoriaus. OCGT įrenginius valdantys gamintojai galėtų teikti tik mFRR reguliavimo aukštyn paslaugą, turėtų konkuruoti su esamais įrenginiais ir pagal esamus Koncepcijos reikalavimus galėtų pateikti tik ribotos galios pasiūlymą. Tokie apribojimai žymiai sumažintų galimybes gauti pelno iš sisteminių paslaugų teikimo.</p> <p>Norėtume atkreipti dėmesį, jog dalyvavimas kitų šalių pajėgumų mechanizmo rinkose nebūtinai yra įmanomas. Pavyzdžiui, šiuo metu aktualesiose Lenkijos galios mechanizmo taisyklėse nurodoma, jog užsienio šalies įrenginiai, dalyvaujantys mechanizme, negali gauti pajamų iš analogiškų mechanizmų kitose šalyse.</p> <p>Bendrovės vertinimu, atsižvelgiant į numatomus apribojimus sisteminių paslaugų teikimui, santykinai žemas elektros rinkos kainas bei santykinai didesnę dujų kainą lyginant su vakarų Europos šalimis, OCGT technologija Lietuvos rinkos sąlygomis iš rinkos gaunamu pelnu galėtų padengti iki 5% savo investicijų ir fiksuotų sąnaudų.</p> <p>Prašome atsižvelgti Projekte į šias pastabas, o taip pat parengti išsamų vertinimą, atitinkantį Lietuvos rinkos situaciją, dėl pajėgumų</p>	<p>energetikos įstatymu yra leidžiamas.</p>
--	--	---

		<p>galimybių užsidirbti pelną iš kitų paslaugų teikimo.</p> <p>Pakeisti Projekto 21 punktą ir jį išdėstyti taip:</p> <p>21. Bendroju atveju taikoma P_{koef} vertė – 0,8 0,95, kuri atitinka 205 proc. iš rinkos uždirbamo pelno vertę. Šis koeficientas gali būti perskaičiuojamas priklausomai nuo atskaitinės technologijos pasirinkimo ir rinkos tendencijų.</p>	
1.10	0,6 koeficiento pagrindimas	<p>Projekte ir jį lydinčiuose dokumentuose nėra platesnio 0,6 koeficiento pagrindimo, išskyrus nuorodą į Lenkijos rinką. Bendrovė atkreipia dėmesį, jog Lenkijos atvejis gali būti nepalyginamas dėl skirtingų elektros ir dujų kainų. Be to, Taryba nei Projekte, nei jį lydinčiuose dokumentuose nepateikia įrodymų, jog buvo objektyviai įvertinant kaimyninėse šalyse veikiančių pajėgumų amžius. Kaip Bendrovė pažymėjo aukščiau, santykinai nauji esami pajėgumai, kurie eksploatuojami tik nedidelę dalį numatomo jų viso eksploatavimo laiko, gali turėti išlaikymo kaštus, kurie tik nežymiai skiriasi nuo naujų pajėgumų išlaikymo kaštų. Pavyzdžiui, visiškai nepagrįsta vertinti, jog prieš 5 metus pradėto eksploatuoti įrenginio išlaikymas kainuotų net 40% mažiau nei naujo tokio paties įrenginio. Vadinasi, tokio pritaikius vos 0,6 koeficiento būtų diskriminuojami santykinai naujus pajėgumus valdantys ūkio subjektai.</p> <p>Bendrovės įsitikinimu, Projekto nuostatos turėtų tinkamai ir objektyviai įvertinti šiuo metu Lietuvoje veikiančių pajėgumų išlaikymo būtinuosius kaštus. Pažymėtina, jog Taryba iki šiol nustatydavo didžiausių veikiančių pajėgumų kainų viršutines ribas, pavyzdžiui, dalyvavimui tretinio rezervo aukcione. Todėl Tarybai ir puikiai žinomi tų įrenginių išlaikymo būtinieji kaštai bei jų</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. 1.1 pastabos vertinimą.</p>

		<p>pagrįstumas. Bendrovė aukščiau atkreipė Tarybos dėmesį, dėl Projekto lydraštyje pateiktų duomenų netikslumo vertinant KCB išlaikymo kaštus, tenkančius vienai MW per metus.</p> <p>Atitinkamai, Bendrovės vertinimu, siekiant suderinti Projekto nuostatas su Lietuvoje veikiančių įrenginių sąnaudų lygiu, turėtų būti taikytinas 0,75 koeficientas.</p> <p>Patikslinti siūlomą taikyti 0,6 koeficientą į 0,75 taip suderinant su Lietuvoje veikiančių įrenginių sąnaudų lygiu.</p>	
2.	LITGRID AB 2020 m. birželio 30 d. raštas Nr. 20SD-1993		
2.1	Projekto 22 punktas	<p>Siūlome taikyti mažesnę nei 1,5 koeficientą atsižvelgiant į tai, jog Lietuvos rinka nėra gausi potencialių dalyvių skaičiumi ir ganėtinai koncentruota potencialių pajėgumų teikėjų pusėje.</p> <p>Siūlytume taikyti 1,2 – 1,25 koeficientą, atitinkamai galima didžiausios kainos ribą planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdantiems asmenims. Šis kainų lygis:</p> <ul style="list-style-type: none"> • atitiktų kainų lygį, numatytą Lietuvos pajėgumų mechanizmo koncepcijoje, Lietuvos pajėgumų mechanizmo kaštų naudų analizėje, bei įtakos gretimoms valstybės narėms vertinime, atliktame tarptautinės konsultacijų bendrovės „FTI France SAS“ („Compass Lexecon“), dalyvavusioje diegiant pajėgumų mechanizmus Jungtinėje Karalystėje, Prancūzijoje, Belgijoje, Italijoje, Ispanijoje, Graikijoje, Slovėnijoje, Austrijoje ir Lenkijoje. <p>atitiktų gretimoje Lenkijoje vykusių pajėgumų aukcionų ~ 52 EUR/kW/m. vidutinį pastarųjų 3 metų kainų lygį, su 20%- 25% proc. „atsarga“ galimiems neapibrėžtumams skaičiavimuose bei</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Atsižvelgiant į tai, kad bendrų naujo dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų ir gautinų pajamų neapibrėžtumais, todėl remiantis kitų šalių praktika (Airija⁶, Lenkija⁷) ir Europos Komisijos sprendimais, suderinančiais šiose šalyse taikomas pajėgumų mechanizmo priemones, taip pat pasirinktas taikyti 1,5 koeficientas nuo grynujų naujo dalyvio kaštų.</p>

⁶ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/267880/267880_1948214_166_2.pdf

⁷ https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/272253/272253_1977790_162_2.pdf

		<p>konkurencijos užtikrinimui.</p> <p>„22. Bendrojo naujo dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų neapibrėžtumais, todėl taikomas 1,5 1,2 - 1,25 koeficientas nuo grynųjų naujo dalyvio kaštų nustatant didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams:“</p>	
2.2	Projekto 23 punktas	<p>Siekiant optimalaus kaštų vartotojams ir naudų esamiems pajėgumų tiekėjams pasiskirstymo, remiantis VERT minėta kitų šalių praktika (Airija, Lenkija) ir Europos Komisijos sprendimais, suderinančiais šios šalyse taikomas pajėgumų mechanizmo priemones, siūlome svarstyti 0,5 koeficientą nuo nustatytos didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdantiems asmenims</p> <p>„23. Bendro naujo dalyvio kaštų lygio nustatymas yra susijęs su prognozuojamų sąnaudų neapibrėžtumais, todėl taikomas 0,6 0,5 koeficientas nuo nustatytos didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams:“</p>	<p>Neatsižvelgta. Žr. 1.1 pastabos vertinimą.</p>
3.	UAB Kauno termofikacijos elektrinė 2020 m. birželio 30 d. raštas Nr. KTE-S-20		
3.1.	Projekto 6.3 punktas	<p>Projekte numatyta, kad bendri atskaitinės technologijos kaštai skaičiuojami per įrenginio ekonominio gyvavimo laiką.</p> <p>Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad daugelio šiuolaikinių įrenginių ekonominis gyvavimo laikas yra didesnis negu 25 metai ir tokie įrenginiai fiziškai gali būti eksploatuojami iki 2050 metų.</p> <p>Manome, kad bendri atskaitinės technologijos kaštai turi būti vertinami per 12 metų laikotarpį, nes:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nėra garantijų, kad po 12-os metų bus galima gauti atitinkamas pajamas už disponuojamus pajėgumus; 	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Rengiant Projektą buvo atsižvelgta į Europos elektros energijos perdavimo sistemos operatorių tinklo organizacijos (angl. <i>European Network of Transmission System Operators for Electricity, ENTSO-E</i>), vadovaujantis 2019 m. birželio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentu (ES) 2019/943 dėl elektros energijos vidaus rinkos, parengtus metodikų projektus⁸, susijusius su</p>

		<p>- intensyviai vystosi naujos CO2 neutralios valdomos generacijos ir energijos kaupimo technologijos (kuro celės, vandenilio deginimas bei kitos) ir yra labai tikėtina, kad daugelis 2025 m. pastatytų naujų iškastinio kuro elektrinių gali tapti nereikalingomis jau iki 2040 m.</p> <p>Taip pat nėra aišku, kaip bus skaičiuojamos metinės grynosios pajamos tenkančios nominalių pajėgumų vienetui. Manome, kad deklaruojami kapitalo grąžai užtikrinti turi būti skaičiuojamos diskontuotos metinės grynosios pajamos.</p>	<p>Europos išteklių adekvatumo vertinimu, (toliau – CEP metodikų projektai), kuriuose numatyta, kad bendri atskaitinės technologijos kaštai skaičiuojami per įrenginio ekonominio gyvavimo laiką.</p>
3.2.	Projekto 15 punktas	<p>Projekto 15 p. numatyta, kad gamtinių dujų saugumo dedamosios sąnaudos vertinamos atsižvelgiant į LR Vyriausybės ar kitos institucijos nustatytą tvarką.</p> <p>Atkreipiame Jūsų dėmesį, kad šalies dujų vartotojai privalo mokėti gamtinių dujų vartojimo pajėgumų mokestį, kuris pagal savo charakterį yra paskirtinas prie pastovių sąnaudų. Tai yra specifinis mokestis taikomas tik mūsų šalies dujų sistemos vartotojams ir kuris skirtas strateginių dujų tinklų vystymo projektų kapitalo grąžai užtikrinti,</p> <p>Manome, kad siekiant sudaryti vienodas konkurencines sąlygas vietiniams ir užsienio gamintojams, gamtinių dujų vartojimo pajėgumų sąnaudos turi būti vertinamos analogiškai kaip dujų saugumo dedamosios sąnaudos.</p>	<p>Komentaras.</p> <p>Projekte daroma prielaida, kad gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos (toliau – SGD) sąnaudos nėra įtraukiamos nustatant Pajėgumų aukcione taikomas didžiausias kainų ribas, kadangi šias sąnaudas gamintojai galėtų pasidengti per rinkos mechanizmus arba šios sąnaudos gamtines dujas naudojantiems gamintojams galėtų būti kompensuojamos atskirai, tačiau konkretus SGD kompensavimo modelis Pajėgumų mechanizmo kontekste būtų pasirinktas rengiant įgyvendinamuosius Elektros energetikos įstatymo teisės aktus.</p>
3.3	Projekto 21 punktas	<p>Siūloma taikyti 0,8-1 koef. atsižvelgiant į tai, kad galimybės uždirbti rinkoje pajamų pagrindinai priklauso nuo pasirinktos atskaitinės technologijos, kurios šiuo metu nėra pasirinkta.</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Žr. 1.1 pastabos vertinimą.</p>
4.	UAB „Ignitis grupė“ 2020 m. birželio 30 d. raštas Nr. SR_2020-132		

⁸ <https://consultations.entsoe.eu/entso-e-general/proposal-for-voll-cone-and-reliability-standard-me/>

4.1	Projektas	<p>Metodikoje šiuo metu nėra nurodyta, kuri didžiausios kainos riba (esamų, planuojamų ar kitų pajėgumų) bus taikoma rekonstruojamų / atnaujinamų pajėgumus užtikrinančių įrenginių atveju.</p> <p>Pažymime, kad 2020 m. birželio 19 d. Lietuvos Respublikos Energetikos ministerijos parengtame ir viešai konsultacijai paskelbtame Pajėgumų užtikrinimo mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašo projekte⁹ yra nurodyta, kad perdavimo sistemos operatorius su asmenimis, kurie iki pajėgumų pateikimo laikotarpio pradžios ketina rekonstruoti valdomus arba sutelktus įrenginius, galės sudaryti 5 metų trukmės sutartį. Atitinkamai prašome papildyti Metodiką, nurodant kokie didžiausios kainos apskaičiavimo principai bus taikomi įrenginiams, kurie bus rekonstruojami / atnaujinami iki pajėgumų pateikimo laikotarpio pradžios.</p> <p>Grupės nuomone, įvertinus tai, kad su pajėgumų aukcionų laimėtojais atsižvelgiant į jų planuojamas kapitalo investicines sąnaudas bei atitinkamai su tuo susijusias rizikas bus sudaromos skirtingos trukmės sutartys (1 metų, 5 metų ir 12 metų), didžiausios kainos riba, kuri būtų taikoma rekonstruojamiems / atnaujinamiems įrenginiams turėtų būti didesnė nei būtų taikoma esamiems pajėgumams, tačiau mažesnė nei būtų taikoma planuojamiems pajėgumams, pvz., rekonstruojamiems / atnaujinamiems įrenginiams galėtų būti pritaikytas 0,8 koeficientas nuo nustatytos didžiausios kainos ribos planuojamus pajėgumus užtikrinančius įrenginius valdančių asmenų pasiūlymams.</p>	<p>Komentaras.</p> <p>Taryba 2020 m. liepos 8 d. raštu Nr. R2-(RPS)-3957 pateikė siūlymą, kad Lietuvos Respublikos Energetikos ministerijos parengtame ir 2020 m. birželio 19 d. viešai konsultacijai paskelbtame Pajėgumų užtikrinimo mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašo projekte turėtų būti numatytos konkrečias įrenginio rekonstrukcijos kapitalo sąnaudų procentines ribas nuo Tarybos nustatytų bendrųjų naujo dalyvio kaštų, į kurias atsižvelgiant asmenims būtų taikoma atitinkama užtikrinimo prievolės vykdymo trukmė ir kainų riba esamus arba planuojamus pajėgumus užtikrinantiems įrenginiams.</p> <p>Tačiau konkretus rekonstruotų įrenginių priskyrimo modelis Pajėgumų mechanizmo kontekste bus pasirinktas tvirtinant įgyvendinamuosius Elektros energetikos įstatymo teisės aktus.</p>
4.2	Projekto 6 punktas	<p>Siūlome Metodikoje aiškiai nurodyti, kad viena atskaitinė technologija bus nustatoma bendrai visiems potencialiems pajėgumų aukciono dalyviams, tame tarpe elektros energijos gamybos, energijos kaupimo</p>	<p>Komentaras.</p> <p>Rengiant Projektą buvo atsižvelgta į CEP metodikų projektus, kuriuose buvo siūloma</p>

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo „Dėl pajėgumų užtikrinimo mechanizmo įgyvendinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ projektas <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/5677d422b22111ea9a12d0dada3ca61b?positionInSearchResults=0&searchModelUUID=4328c145-bcbf-4db7-9c82-c68747c3a19b>

		<p>ir nepriklausomų elektros energijos paklausos telkėjo telkimo įrenginiams.</p> <p>Prašome Valstybinės energetikos reguliavimo tarybos (toliau – Taryba) paaiškinti kas turima omenyje teiginiu „išskyrus atvejį, kai skaičiuojant bendrus naujo dalyvio kaštus neatsižvelgiama į subsidijas, ar bet kokią valstybės pagalbos paramą“ bei pateikti aprašyto atvejo pavyzdį.</p>	<p>nustatyti reikalavimą dėl neatsižvelgimo į subsidijas, ar bet kokią valstybės pagalbos paramą. Tačiau CEP metodikų projektų derinimo Energetikos reguliuotojų bendradarbiavimo agentūroje (ACER) metu buvo nuspręsta šios nuostatos atsisakyti. Todėl atitinkamai pakoreguotas Projektas.</p>
4.3	Projekto IV skyrius	<p>Prašome Tarybos paaiškinti, dėl kokių priežasčių bus detaliai aprašomos atskaitinės technologijos savybės bei kaip aprašytos savybės bus naudojamos tolimesniame Tarybos vertinime ar didžiausių kainų nustatyme (dabartinėje Metodikos redakcijoje nėra nurodyta, kur ir kaip ši informacija bus panaudojama).</p> <p>Jeigu į aprašytas atskaitinės technologijos savybes bus atsižvelgiama nustatant minėtas didžiausių kainų ribas prašome tai aiškiai nurodyti, taip pat pateikiant informaciją kaip Metodikoje nurodytos konkrečios atskaitinės technologijos specifikacijos (pvz., vieta, kt.) bus įvertinamos nustatant minėtas kainų ribas.</p> <p>Prašome pateikti paaiškinimą bei esant poreikiui patikslinti Metodiką pagal pateiktą pastabą.</p>	<p>Komentaras.</p> <p>Poreikis aprašyti atskaitinės technologijos savybės numatytas CEP metodikų projektuose. Toks aprašymas būtų skirtas supažindinti potencialius investuotojus į atskaitinę technologiją su tokiai technologijai taikomu nacionaliniu reguliavimu, pvz., bus nurodyti teisės aktai, reglamentuojantys atskaitinės technologijos prijungimą, taip pat nurodoma, ar nėra teisės aktų, draudžiančių tokios technologijos vystymą konkrečiose vietose ir kt.</p>
4.4	Projekto 14 punktas	<p>Atsižvelgiant į tai, kad gamtines dujas naudojantys elektros energijos gamybos pajėgumai Lietuvoje visuomet patiria gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos sąnaudas (toliau – SGD terminalo saugumo dedamoji), prašome papildyti Metodikos 14 punktą, jame taip pat nurodant kad SGD terminalo saugumo dedamosios sąnaudos bus įvertinamos nustatant</p>	<p>Neatsižvelgta.</p> <p>Projekte daroma prielaida, kad gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos (toliau – SGD) sąnaudos nėra įtraukiamos nustatant Pajėgumų aukcione taikomas didžiausias kainų ribas, kadangi šias sąnaudas gamintojai</p>

		<p>metinių pastoviųjų kaštų elementus.</p> <p>Prašome patikslinti Metodiką pagal pateiktą pastabą:</p> <p>„14. Skaičiuojant bendruosius naujo dalyvio kaštus, įvertinami atskaitinės technologijos kapitalo ir pastovūs kaštai. Pasirinktai atskaitinei technologijai apibrėžiami metiniai pastovūs kaštai. Jei reikia (pavyzdžiui, jei padidėja priežiūros kaštai), kiekvieniems ekonominio gyvenimo metams gali būti apibrėžti konkretūs metiniai pastovūs kaštai. Metinių pastoviųjų kaštų elementai gali būti (kai taikoma ir tinkama), tačiau jais neapsiribojama:</p> <p><...></p> <p>14.9. gamtinių dujų tiekimo saugumo papildomos dedamosios prie gamtinių dujų perdavimo kainos išlaidos;</p> <p>14.910. kitos išlaidos, įskaitant kompensacijas už žalą aplinkai, vietinių gyventojų kompensavimo išlaidas.“</p>	<p>galėtų pasidengti per rinkos mechanizmus arba šios sąnaudos gamtines dujas naudojantiems gamintojams galėtų būti kompensuojamos atskirai, tačiau konkretus SGD kompensavimo modelis Pajėgumų mechanizmo kontekste būtų pasirinktas rengiant įgyvendinamuosius Elektros energetikos įstatymo teisės aktus.</p>
4.5	Projekto 17 punktas	<p>Grupė norėtų atkreipti Tarybos dėmesį, kad kitose Tarybos patvirtintose didžiausias kainas nustatančiose metodikose (pvz., Didžiausiosios elektros energijos, pagamintos iš atsinaujinančių išteklių, kainos nustatymo metodikoje) neapibrėžtumo intervalai nėra nustatomi, todėl siūlome šios praktikos taip laikytis ir šioje Metodikoje.</p> <p>Jeigu Taryba vis tiek nuspręstų numatyti galimybę pateikti kaštų neapibrėžtumo intervalą, tuomet prašome Metodikoje aiškiai apibrėžti kokiais atvejais bei kokioms sąlygoms esant kaštų neapibrėžtumo intervalas galėtų būti taikomas. Taip pat aiškiai nurodyti, kaip pateiktas</p>	Atsižvelgta.

		<p>kaštų neapibrėžtumo intervalas būtų naudojamas apskaičiuojant tolimesnius Metodikoje apibrėžtus rodiklius, pvz., nustatant didžiausių kainų ribas.</p> <p>Prašome patikslinti Metodiką pagal pateiktą pastabą:</p> <p>„17. Siekiant didžiausio ekonominio naudingumo ir mažiausios finansinės naštos elektros energijos vartotojams nustatomi bendri naujo dalyvio kaštai. Taip pat gali būti pateikiamas šių kaštų neapibrėžtumo intervalas.“</p>	
4.6	Projekto 21 punktas	<p>Dar kartą norėtume atkreipti Tarybos dėmesį, kad prielaida, jog 20 proc. atskaitinės technologijos investicijų ir fiksuotų kaštų gamintojai padengs iš rinkos uždirbamu pelnu, Lietuvos atveju yra per daug optimistinė. Pažymime, kad Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje dėl šių rinkų uždarumo bei jungčių su Skandinavijos regionu trūkumo elektros energijos kainos šių šalių biržose yra ženkliai didesnės nei Lietuvoje.</p> <p>2015-2019 m. vidutinė mėnesinė elektros energijos kaina Jungtinėje Karalystėje siekė apytiksliai 54 EUR/MWh, kai tuo tarpu Lietuvoje vidutinė mėnesinė elektros energijos kaina minėtu laikotarpiu siekė apytiksliai 42 EUR/MWh. Pastebėtina, kad šis elektros energijos kainų skirtumas pikiniu elektros energijos vartojimo laikotarpiu yra dar reikšmingesnis.</p> <p>Taip pat svarbu atkreipti dėmesį, kad gamtinių dujų kainos Jungtinėje Karalystėje (NBP indeksas) yra šiek tiek mažesnės nei gamtinių dujų kainos Lietuvoje (BGS LT indeksas), kas atitinkamai reiškia, kad gamtines dujas naudojančius įrenginius valdantys gamintojai Airijoje ir Jungtinėje Karalystėje turi geresnes galimybes elektros energijos gamybai rinkos sąlygomis.</p>	<p>Neatsižvelgta. Žr. 1.9 pastabos vertinimą.</p>

	<p>Šis faktorius yra ypatingai svarbus darant prielaidą, kad Lietuvoje kaip atskaitinė technologija bus pasirinkta atvirojo ciklo dujų turbinos technologija (OCGT), kurios darbo galimybės Lietuvos rinkoje potencialiai bus minimalios, ką taip pat patvirtina ir Tarybos Pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų didžiausių kainų nustatymo koncepcijoje minėta „Brattle Group“ studija.</p> <p>Atitinkamai manome, kad siekiant nustatyti pelno, kurį Lietuvoje pajėgumų vykdytojai galėtų potencialiai uždirbti rinkoje, dydį reikėtų įvertinti kitų šalių, kuriose elektros energijos kainų lygis bei sektoriaus aplinka būtų artimesnė Lietuvai, praktiškai, taip pat įvertinant ir skirtingų technologijų potencialą uždirbti dalį pelno Lietuvos rinkos sąlygomis (pvz., įvertinant potencialias OCGT veikimo apimtis (% metus), iš rinkos gaunamų pajamų dydį (% nuo pastoviųjų sąnaudų) ir kt.).</p> <p>Grupės vertinimu, OCGT technologija Lietuvos rinkos sąlygomis galėtų padengti iki 10% savo investicijų ir fiksuotų sąnaudų.</p>	
Projekto 24 punktas	<p>Prašome Tarybos paaiškinti, ar pajėgumų aukcionų laimėtojams, sudariusiems pajėgumų sutartis, mokama kaina, už užtikrinamus pajėgumus, taip pat bus kasmet indeksuojama ar visu sutarties galiojimo laikotarpiu, nekis.</p> <p>Prašome pateikti paaiškinimą bei esant poreikiui patikslinti Metodiką pagal pateiktą pastabą.</p>	<p>Komentaras.</p> <p>Aukciono kainos pirmą kartą bus nustatomos 2025 metams, kuriems ir organizuojamas aukcionas, tai bus pirmieji metai. Esant aukcionų organizavimo poreikiui ir kitiems metams einančiais po pirmųjų (2026, 2027, ...) šios ribos bus perskaičiuojamos (indeksuojamos) kasmet (2021, 2022,..).</p> <p>Tačiau visą lėšų gavimo laikotarpį (pvz. naujų dalyvių laimėjimo atveju – 12 metų) ir būtų mokama suma pagal tą pačią kainą, už kurią</p>

			laimētas aukcijas.
--	--	--	--------------------

DETALŪS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinė energetikos reguliavimo taryba 188706554, Verkių g. 25C-1, Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL PAJĖGUMŲ AUKCIONO DALYVIŲ PASIŪLYMŲ IR AUKCIONO DIDŽIAUSIŲ KAINŲ NUSTATYMO METODIKOS PATVIRTINIMO
Dokumento registracijos data ir numeris	2020-07-22 Nr. O5E-528
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Paulius Blažys, Patarėjas, Rinkos plėtros ir stebėsenos skyrius
Sertifikatas išduotas	PAULIUS BLAŽYS, Valstybinė energetikos reguliavimo taryba LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2020-07-22 08:27:22 (GMT+03:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymoje nurodytas laikas	2020-07-22 08:28:01 (GMT+03:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2019-07-25 10:10:53 – 2022-07-24 10:10:53
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Valstybinė energetikos reguliavimo taryba į.k. 188706554 LT", sertifikatas galioja nuo 2020-05-22 11:50:44 iki 2023-05-22 11:50:44
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	2
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	–
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	–
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	–
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	–
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.5.27
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. Visi dokumente esantys elektroniniai parašai galioja (2020-07-22 08:48:15)
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2020-07-22 08:48:15 Dokumentų valdymo sistema Avilys